

БРАТСЬКІ ШКОЛИ УКРАЇНИ

Братства і створені ними освітні заклади XVI-XVII ст. відіграли значну роль у суспільно-політичному та культурному житті, в боротьбі проти політики національного та релігійного утисків, які проводила шляхетська Польща та католицька церква в українських землях.

З метою зміцнення православ'я братства особливу увагу приділяли створенню шкіл. Першу братську школу заснувало Успенське братство у Львові (1586). За її зразком створювалися братські школи в різних містах України. В першій пол. XVII ст. братські школи засновувалися і в деяких селах.

Братські школи – це українські національні навчальні заклади в XVI – XVIII ст. Вони були двох типів: елементарного та підвищеного, які докорінно відрізнялися від інших існуючих шкіл, приміром, протестантських, католицьких, єврейських, вірменських тощо. Предмети у цих школах викладалися рідною мовою, вивчалася антична література, філософія, розвивалися розумові здібності учнів.

Слід зазначити, що історичні свідчення про перші навчальні заклади, організовані братствами, обмежені. Відомо, що шкільна кімната розміщувалась у братському будинку. Вчителя, який виконував обов'язки дяка та писаря, обирали на загальних зборах братства. Платню він отримував з прибутків церкви, а також із коштів, що платили батьки за навчання дітей.

Інформацію про те, як організовувався навчальний процес знаходимо у Статуті Львівської братської школи, де визначався режим навчальної діяльності учнів, окреслювалося коло їхніх обов'язків, а також учителів, батьків та опікунів. Учні, як правило, ділили на три групи: одні вчилися розпізнавати літери, інші - читати і вчити напам'ять певний навчальний матеріал, треті - міркувати, пояснювати прочитане. Читати і писали вчилися слов'янською мовою. Учні навіть знайомили зі слов'янською нумерацією. До змісту освіти у школах, крім читання та письма, входила лічба, малювання, вивчення катехізису, особливе місце займали співи. Як відомо, церковний хор складався з учнів. Навчання проводили у суботу.

У школах запроваджувались елементи класно-урочної системи навчання, а також різні методи: пояснення, бесіда, самостійна робота, диспут, взаємне навчання. Для закріплення навчального матеріалу широко практикувалось повторення. За порядком у школі, поведінкою учнів і виконанням домашніх завдань стежили виділені на кожний тиждень чергові учні. В школі часто бували батьки учнів, які допомагали вчителям доглядати за поведінкою дітей. Віддаючи дітей до школи, батьки підписували з ректором школи договір, в якому зазначалися обов'язки школи і батьків. До школи приймалися діти усіх станів. Дітям з убогих сімей надавалась матеріальна допомога. А сироти були під повною опікою братства, яке вимагало від учителів своєї школи однакового ставлення до всіх учнів. При братських школах існували так звані «братства младенческие», основна мета яких - моральне виховання юнацтва. Слід зазначити, що всі учні братської школи входили до таких молодіжних братств.

Найвизначнішими братськими школами в Україні були Львівська (1586), Київська (1615), Луцька (1624) та інші.

Діяльність братських шкіл стали епохальним явищем в історії українського народу. Братські школи відіграли величезну роль не тільки в поширенні освіти, а і в боротьбі українського народу за своє визволення від гніту польських загарбників.